

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

FOREIGN EXPERIENCE OF REALIZATION SECURITY POLICY OF LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT

У статті розглянуто зарубіжний досвід реалізації політики забезпечення місцевого економічного розвитку. Визначено об'єкти та цілі регіонального соціально-економічного регулювання, завдання політики забезпечення місцевого економічного розвитку, підходи до регіонального управління в зарубіжних країнах. Досліджено особливості функціонування агентств регіонального розвитку в різних зарубіжних країнах та основні напрями їх діяльності. Зроблено висновок, що реалізації джерел місцевого економічного розвитку в Україні сприятиме децентралізація у фінансуванні та управлінні розвитком регіонів. Також зроблено висновок щодо доцільності подальшого надання на законодавчому рівні більшої господарської самостійності органам влади регіонів, місцевому самоврядуванню та їхнім суб'єктам господарювання при одночасному просуванні економічних реформ в цілому в Україні, необхідності ефективного державного регулювання економічних і політичних процесів в областях. Для цього більша частина управлінських функцій має перейти до регіональних органів влади.

Ключові слова: місцевий економічний розвиток, територіальні громади, державне регулювання, регіональна економічна політика.

В статье рассмотрен зарубежный опыт реализации политики обеспечения местного экономического развития. Определены объекты и цели регионального социально-экономического регулирования, задача политики обеспечения местного экономического развития, подходы к региональному управлению в зарубежных странах. Исследованы особенности функционирования агентств регионального развития в различных зарубежных странах и основные направления их деятельности. Сделан вывод о том, что реализации источников местного экономического развития в Украине будет способствовать децентрализация в финансиро-

вании и управлении развитием регионов. Также сделан вывод о целесообразности дальнейшего предоставления на законодательном уровне большей хозяйственной самостоятельности органам власти регионов, местному самоуправлению и их субъектам хозяйствования при одновременном продвижении экономических реформ в целом в Украине, необходимости эффективного государственного регулирования экономических и политических процессов в областях. Для этого большая часть управленческих функций должна перейти к региональным органам власти.

Ключевые слова: местное экономическое развитие, территориальные общины, государственное регулирование, региональная экономическая политика.

The paper reviews foreign experience of realization security policy of local economic development. It is determined the object and purpose of the regional socio-economic regulation, the task of policy of local economic development, approaches to regional management in foreign countries and explored the features of the functioning of the regional development agencies in various foreign countries, and the main directions of their activities. It is concluded that the sources realization of local economic development in Ukraine will contribute to the decentralization of the financing and management developing of regions. It is also concluded about the feasibility for further at the legislative level the greater economic independence to regional authorities, local government and their business entities while promoting economic reforms in Ukraine in general and necessity of effective government regulation of economic and political processes in regions. This requires the most management functions to be move to the regional authorities.

Key words: local economic development, territorial communes, government regulation, regional economic policy.

УДК 352:336.1

Злобіна О.В.

аспірант кафедри економіки та управління народним господарством
Одеський національний економічний
університет

Постановка проблеми. Господарський та суспільний устрій в Україні являє собою виробничо-технологічну, економічну та суспільно-політичну спільність, найважливішими ланками якої є галузі народного господарства та адміністративно-територіальні регіони. Перші становлять економічний потенціал виробничо-технологічної системи, другі – більше систему соціальну. Розподіл праці в управлінні між галузями і регіонами має визначальне значення під час встановлення і розмежування функцій між ними.

Характерною ознакою розвитку України на сучасному етапі стала орієнтація на європейську інтеграцію. Курс на набуття повноправного членства в ЄС є пріоритетним як для внутрішнього розвитку України, так і в її зовнішніх відносинах, був ще в 2010 р. закріплений Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». На його реалізацію повинна бути спрямована діяльність усієї системи державного управління, що ставить перед нашою державою низку актуальних завдань.

Збільшення диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів України свідчить про необхідність активізації процесів реформування та запровадження нових інструментів державного регулювання, які базуються на кращому світовому та європейському досвіді. Протягом останніх років у країнах Центральної та Східної Європи накопичено значний досвід реформування політики й інституцій, що здійснюють державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів.

Необхідність державного регулювання виникає через нездатність ринкової саморегуляції вирішувати певні кардинальні питання економічного розвитку країни і регіонів. Нині необхідно знайти баланс між ринковим і державним регулюванням, тобто їх оптимальне поєднання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Методологічним базисом дослідження з питань управління економікою на місцевому рівні є наукові праці з формування регіональної політики і регіонального розвитку таких зарубіжних дослідників, як: І.Г. фон Тюнен, Дж. Брайсон, Е.Дж. Блейклі [2], А. Вебер, Х.А. Інніс, Б. Татт, Г. Пат [17], Т. Паландер, П. Кругман, Г. Хоутлінг, К. Кларк, В. Кристаллер, П. Де Ла Курт, А. Льош, Т. Сван, П. Робсон, Ч.Ф. Сейбл, У. Ізард, П. Самуельсон, Е. Гувер, Р. Солоу, Ф. Перру, А. Скотт, Ж. Будвіль, М. Сторпер, Д. Паелінк, Дж. Стігліц, Г. Мюрдаль, Дж.Б. Фішер, С. Поллард, Дж. Цейтлін, У. Труздейл [20] та ін.

Вивченням закордонного досвіду економічного розвитку територіальних громад та питаннями його використання на пострадянському просторі займалися вчені: І. Соскін, А. Ткачук, І. Черник, В. Чиркін, О. Яцунська, Є.В. Балацкий [1], М. Борода [3], Н.Г. Гвазава [4], А.І. Гнатенко [5], З.С. Варналій, В.Є. Воротін, В.С. Куйбіда [6], В.В. Журавель [7], М. Кушнір, І. Валюшко [8], М. Лендъєл [10], В.М. Вакуленко, Н.В. Сментина [14], С.О. Біла, О.В. Шевченко, М.О. Кушнір, В.І. Жук [15; 16], В. Чужиков [18] тощо.

Між тим нині в Україні істотно бракує досліджень щодо визначення політики забезпечення місцевого розвитку та її ключових принципів, що особливо є актуальним в умовах тривалої економічної рецесії.

Опрацювання концепції регіональної політики нашої країни є об'єктивною необхідністю для подальшого залучення України в європейське регіональне співробітництво.

Нерівномірність регіонального розвитку, необхідність вирішення соціально-економічних проблем у депресивних регіонах спричиняють розгортання наукових досліджень, які мають обґрунтувати напрями усунення диспропорцій та окреслити перспективи розвитку територій.

Через це аналіз механізму, головних принципів та завдань реалізації політики забезпечення міс-

цевого економічного розвитку становить особливий інтерес.

Постановка завдання. Мета статті – окреслення напрямів регіональної політики забезпечення економічного розвитку на основі досвіду регіоналістики розвинених країн, визначення напрямів державної регіональної політики, визначення мети і завдань державного регулювання економіки регіонів України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Світова практика розглядає місцевий економічний розвиток як комплекс інтегрованих заходів, спрямованих на створення чи вдосконалення системи соціально-економічних зв'язків для забезпечення сталого розвитку економіки певної території [2].

Світовий банк пропонує таке визначення: «Місцевий економічний розвиток – це процес, в якому громадянська, бізнес та партнери з неурядового сектору працюють колективно над формуванням кращих умов для економічного зростання і створення робочих місць; метою місцевого економічного розвитку є покращення якості життя для всіх» [19].

У документах Програми ООН із населених пунктів (ООН-Хабітат) використовується таке визначення: «Місцевий економічний розвиток являє собою процес співпраці місцевої громади з усіма секторами, метою якої є стимулювання місцевої підприємницької ініціативи для забезпечення життєздатності та сталості місцевої економіки; це інструмент сприяння створенню нових робочих місць і покращенню якості життя всіх, у т. ч. бідних і маргінальних верств населення» [20].

Місцеве економічне зростання у широкому розумінні – це постійний ріст добробуту населення, яке проживає на окремих територіях держави – у містах та селах [2].

Досвід економічно розвинених країн, в яких концепція місцевого економічного розвитку набула поширення ще у 60-х роках ХХ ст., показує, що на різних етапах розвитку глобальної, національної та місцевої економіки змінюється зміст концепції місцевого економічного розвитку, а тому змінюється і практика застосування механізмів її фінансування [8].

Отже, розвиток економіки на місцевому рівні створює умови та генерує ресурси, необхідні для місцевого розвитку в інших сферах. Успішність та динаміка МЕР визначається широким спектром чинників і умов – від стану муніципальної інфраструктури до якості бізнес-середовища й інвестиційного клімату в регіоні. Проте нині в Україні остаточно не сформовано комплексне розуміння МЕР як системи взаємопов'язаних та взаємоузгоджених механізмів і заходів.

Від рівня економічного розвитку країни залежать суть регіональної економічної політики та її напрямки, суть визначених урядом пріоритетів

(соціальних та економічних) [7]. Регіональна економічна політика націлена на реалізацію соціальної політики і щільно й органічно пов'язана з нею. Об'єктами такої політики є територіальні утворення. Суб'єктами є центральні органи влади держави, органи місцевого самоврядування, які вирішують проблеми соціально-економічного розвитку регіонів. Предметом регіональної економічної політики є розподіл влади між центром і регіонами й практична діяльність із досягнення визначених пріоритетів використання внутрішніх ресурсів регіону для вдосконалення структури економіки, розвитку соціальної інфраструктури, розв'язання проблем ринку праці, екологічної безпеки тощо.

Деякі дослідники мету державної регіональної політики визначають лише як вирішення соціальних і економічних проблем регіону [4]. Проте її метою є забезпечення сталого регіонального розвитку країни в усіх його напрямках та всіх регіонах шляхом створення правових, фінансових, організаційних і матеріальних умов з урахуванням особливостей кожного регіону [12].

В. Куйбіда та В. Вакуленко [11, с. 167] визначають такі основні складники національної регіональної політики: соціальний (соціальний захист, житлова, демографічна, урбаністична, рекреаційна політика, політика зайнятості); економічний (промисловий, аграрний); екологічний; гуманітарний (національно-етнічний, культурний, освітній, міжконфесійний); науково-технічний; інформаційний; зовнішньоекономічний; управлінський.

На нашу думку, основними напрямками державної регіональної політики, є: економічний, соціальний, гуманітарний, демографічний, екологічний, науково-технічний, інформаційний, зовнішньоекономічний та суспільно-політичний. Напрями регіональної політики тісно пов'язані з її метою.

Серед стратегічних завдань економічного регіонального розвитку вітчизняні науковці виділяють такі: вихід із кризи; стабілізація економіки регіону; реструктуризація господарського комплексу регіону; створення соціально-орієнтованої економіки [9, с. 15].

Політика забезпечення місцевого економічного розвитку (МЕР) – це сукупність організаційно-правових та економічних заходів і заходів у галузі фінансів, здійснюваних державою й органами місцевого самоврядування у сфері регіонального розвитку країни відповідно до її стратегічних і тактичних цілей, спрямованих на вдосконалення регіональної структури економіки та розв'язання фінансових проблем регіонів [2, с. 34].

Розробка політики МЕР ґрунтується на певних теоретичних і практичних концепціях, що сформувались у різних країнах світу починаючи з другої половини 70-х років ХХ ст. Серед різноманітних концепцій місцевого економічного розвитку най-

більшій популярності останнім часом набувають концепції, зорієнтовані на використання людського потенціалу, збереження навколишнього природного середовища, вирішення актуальних соціальних проблем.

Виходячи з концепції МЕР, джерелами його фінансування можна розглядати ресурси всіх економічних агентів, які можуть бути спрямовані на забезпечення економічних потреб території, зокрема фінансові ресурси місцевих та центральних органів влади, приватних суб'єктів господарювання, неурядових організацій, фізичних осіб, а також іноземних держав та міжнародних організацій. При цьому регіональна інвестиційна політика має бути спрямована на: підтримку створення нових робочих місць; розвиток конкурентоспроможності; економічне зростання; поліпшення якості життя та стійкий розвиток.

Дослідники визначають у регіональній політиці такі чотири основні її види залежно від особливостей дії її інструментів: стимулюючий, компенсуючий, адаптуючий, протидіючий [12].

Основними завданнями під час опрацювання політики МЕР М. Лендъєл [10, с. 19] уважає:

- розробку, імплементацію і контроль дотримання нормативних актів щодо забезпечення інтересів територій і підприємств;
- зниження витрат державного регулювання територіального споживчого ринку (ефективність);
- зменшення втручання і контролю над економічною діяльністю регіонів та підпорядкованих підприємств;
- забезпечення добросовісної конкуренції на товарних ринках та антимонопольні заходи;
- забезпечення товарно-грошової і бюджетної рівноваги через фінансову, податкову, кредитно-процентну політику й управління грошовою системою;
- поєднання поточних та стратегічних напрямів розвитку підприємств і структурно-інвестиційної та інноваційної політики;
- накопичення капіталів і стабільний розвиток економіки шляхом стримування інфляції;
- забезпечення вільного руху робочої сили;
- дотримання трудового законодавства та регулювання порядку оплати праці;
- підтримку рівноваги диференціації і розподілу доходів.

Економічні пріоритети висуваються вперед під час рецесії або економічної кризи. У цій ситуації метою регіональної політики стає збереження та створення робочих місць, усталення виробничого потенціалу, вирівнювання соціально-економічних диспропорцій між територіями (регіонами), підвищення ефективності використання їхніх ресурсів у контексті загального економічного розвитку держави і зростання стандартів життя людей, підвищення продуктивності праці, піднесення депре-

сивних регіонів, розбудова інфраструктури [7]. Зарубіжний досвід доводить, що за умов економічної кризи застосування адміністративних методів у забезпеченні МЕР посилюється [8].

Коли економіка зростає, то основна увага приділяється соціальній сфері, підвищенню життєвих стандартів, їх територіальному нівелюванню.

Якщо існує раціональна структура виробництва, то ринок працює автоматично, за допомогою саморегуляції. Але саморегуляція чітко діє в межах класичної ринкової системи з від'ємними зворотнім зв'язком. Проте реальна економіка має складнішу структуру, в якій виникають додаткові регулюючі та збудуючі сили. Таким чином, виникає розмикання системи саморегуляції. Забезпечення нормального функціонування цієї складної динамічної економічної системи може забезпечити лише держава, не відкидаючи впливу елементів саморегуляції.

Під державним регулюванням економіки будемо розуміти зусилля (як сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу) владних структур, що направлені на зниження, або згладжування негативних наслідків ринкового (автоматичного) регулювання економічних процесів та на попередження стохастичних збурень ринкової кон'юнктури. Відбувається жорстке розмежування політики й управлінської діяльності [13].

Для розв'язання питань перехідного періоду у держави значно більше потенціальних можливостей, ніж у вільного ринку, прибічники якого здатні сприймати ідеї державного регулювання лише внаслідок криз і потрясінь, які несуть загрозу самому його існуванню [15].

Практика реалізації політики забезпечення МЕР у розвинених країнах показує, що основними об'єктами регіональної політики є регіони (райони, області, землі, префектури, округа, штати). Вони характеризуються нерівнозначністю економічного розвитку, експортного потенціалу, значущості в міжрегіональному поділі праці тощо [5, с. 24].

На практиці використовуються такі інструменти реалізації регіональної економічної політики на національному та наднаціональному рівнях (основні): субсидювання відсоткових ставок; субсидії, пов'язані з використанням робочої сили; податкові пільги; транскордонні пільги; податкова знижка на амортизацію; інвестиційний грант (найпотужніший з інструментів) [1].

За кордоном існують два підходи до регіонального управління й управління економікою в цілому – американський та європейський.

Американський підхід менш чіткий, але ця модель ґрунтується на зростанні ролі методів управління (господарського регулювання) територіальними одиницями, де критерієм ухвалення рішень є тільки економічна доцільність, яку переважно визначають і законодавчі рішення, і полі-

тичний процес. Так відбувається змішування політико-адміністративних функцій [17, с. 224]. Отже, американський підхід спирається на критерії економічності й ефективності, які визначаються за допомогою кількісних методів (як аналіз витрат/прибутків).

Приватно-державне партнерство за кордоном у вигляді взаємодії урядових та бізнес-структур є інститутом процесу розвитку територій, до якого входять консультативні й інформаційно-дорадчі органи при органах місцевої влади, бізнес-асоціації, технологічні платформи, торгово-комерційні та промислові палати, венчурні, благодійні та гарантійні фонди, фінансово-кредитні установи тощо.

Ці інституції мають значний інноваційний потенціал і поєднують державні, регіональні та місцеві ініціативи з інтересами приватного сектору в межах окремої території [1].

Тристороннє партнерство влади, бізнесу і громади на певній території, яке націлене на спільну активізацію підприємництва, створення робочих місць, залучення інвестицій та зростання продуктивності, націлене на місцевий економічний розвиток [1; 3; 14].

За кордоном для взаємодії влади, громадськості і бізнесу створюються агентства регіонального розвитку (АРР) та агентства місцевого розвитку. Регіональні агентства полем своєї діяльності охоплюють власне територію регіону, місцеві – менші території.

Отже, у процесі стимулювання регіонального розвитку, забезпечення належного рівня прозорості та відкритості соціально-економічної політики на регіональному та місцевому рівнях важлива роль має належати агенціям регіонального розвитку (АРР). Поєднуючи державні, регіональні та місцеві ініціативи з інтересами бізнесу в межах окремої території, мережі агенцій регіонального розвитку здатні виконувати роль центрів стратегічного планування та контролю над реалізацією програмно-стратегічних курсів окремих регіонів.

На відміну від партнерства приватного сектору і держави АРР не залучені до певного проекту чи досягнення конкретної цілі, адже їхнє основне завдання – визначення найефективніших напрямів підвищення добробуту суспільства в цілому і мешканців певної території (територіальної громади) зокрема.

Регіональні корпорації (асоціації) регіонального розвитку знайшли широке поширення у США, Канаді, Австралії та європейських країнах [14].

У США розвивається модель децентралізованого федералізму, де з 60-х років регіональна політика стає обов'язковою функцією державного регулювання соціально-економічного розвитку. Ще в 1975 р. прийнято закон про регіональний розвиток [19]. Американська модель корпорації економічного розвитку – це організація, що здій-

снює посередницьку допомогу приватному бізнесу в питаннях співпраці з державою, головними завданнями якої є: скорочення бюрократичного процесу, допомога в отриманні дотацій, грантів, податкових пільг та інших привілеїв. Ініціатором створення виступає держава, яка бере активну участь у роботі та управлінні. Такі організації координують реалізацію стратегії розвитку регіонів із федеральними та місцевими органами, іншими бізнес-структурами, фінансуються з федерального (до 50% проекту) та місцевого бюджетів і, відповідно, підзвітні федеральній та місцевій владі. Їхніми основними цілями та завданнями є: розробка та реалізація різних проектів; фінансування програм економічного розвитку; забезпечення, підтримка, розширення та розвиток нових та наявних галузей виробництва, підприємств, сільського господарства тощо в регіоні; створення нових робочих місць; розвиток нового та підтримка наявного бізнесу [20]. Зокрема, на сьогодні найбільш впливовою структурою державної підтримки є Адміністрація малого бізнесу США (SBA), EDS – Регіональна корпорація економічного розвитку, CRDC – Сертифікована корпорація регіонального розвитку, LVEDC – Корпорація економічного розвитку [7].

У Канаді існує чотири APP, які створені як федеральні органи (підпорядковані департаменту розвитку країни), що опікуються економічним зростанням територій та фінансуються за рахунок коштів федеральних фінансів. Їхні завдання: надання консалтингових, інформаційних послуг та послуг путівника підприємствам та некомерційним установам канадських провінцій [6].

В Австралії за ініціативою уряду створено 55 комітетів, які об'єднують усі рівні влади, а фінансування здійснюється, як і в Канаді, за рахунок коштів федерального уряду країни, проте також і за рахунок коштів місцевих (регіональних) органів влади. Напрямами їхньої діяльності є розробка регіональних планів і проведення відповідних семінарів; консультації щодо доцільності і можливостей фінансування; виявлення проблем територій і проведення відповідних форумів за ключовими питаннями розробки і реалізації рішень для забезпечення територіальних потреб; залучення інвестицій в окремі галузі господарювання [8].

Закордонний досвід роботи APP неоднозначний. Так, відсутня єдина модель діяльності таких інституцій територіального розвитку. APP мають різне походження, статус, призначення й обов'язки, форми, розміри, джерела фінансування.

Найбільш удалими прикладами моделей функціонування APP є англійська та італійська; вони використовують різні підходи.

Досвід Великобританії підтверджує досить сильний вертикальний зв'язок між центральним та місцевими органами влади. Вплив приватного

сектору також досить значний. Цілі та завдання, які мають APP у Великобританії, досить схожі із США. Проте вони також виконують міжнародну інтеграційну функцію через прийняття на себе відповідальності урядових структур щодо адміністрування фондів регіонального розвитку Євросоюзу [17]. В Італії, навпаки, зв'язок більш фрагментарний – рішення приймаються переважно на місцевому рівні. Німецький підхід підтримує розмежування політики й адміністрування, спирається на правову основу регулювання МЕР і територіального споживчого ринку [1]. При цьому правові норми визначають припустимі границі центральної і місцевої виконавчої влади під час здійснення регулювання і контролю питань МЕР.

Закордонні APP мають чітко окреслені головні напрями діяльності. І запорукою ефективного функціонування APP є концентрація саме на стратегічних пріоритетах.

Вітчизняні реалії вказують на те, що діяльність APP в Україні характеризується певними проблемами:

- APP не сприймаються органами державної влади і місцевого самоврядування як повноправні партнери у сфері регіонального розвитку;

- відсутність власних фінансових ресурсів суттєво ускладнює виконання APP функції громадського контролю над реалізацією регіональної соціально-економічної політики;

- діяльність APP, як правило, носить фрагментарний і непрозорий характер, а рівень їхньої співпраці з державою та бізнесом є недостатнім для здійснення вагомого впливу на місцевий, регіональний розвиток;

- недостатня інформативність щодо власної діяльності (відсутність узагальненої та систематизованої бази даних, яка б містила актуальні відомості про кількість, напрями діяльності, статуту, мету, завдання APP, приклади реалізованих проектів, іноземних партнерів чи інвесторів).

Через означені проблеми APP не можуть на практиці реалізувати функцію забезпечення прозорості соціально-економічної політики місцевої та регіональної влади. Потенціал APP у цій сфері залишається нереалізованим.

Висновки з проведеного дослідження. Для того щоб знайти джерела фінансування реалізації політики забезпечення МЕР, держава може і повинна раціонально використати ті важелі, що має: бюджет; податки; науково-технічний та технологічний потенціал; інтелектуальний (освітньо-професійний) капітал; географічне положення; сировинні запаси корисних копалин тощо.

Реалізації цих джерел МЕР і його фінансуванню сприятиме децентралізація у фінансуванні та управлінні розвитком регіонів. При цьому органи центральної виконавчої влади і місцевого самоврядування незалежно від місця проживання гро-

мадян мають гарантувати їм мінімальні соціальні стандарти. Тож регіональна економічна політика держави повинна орієнтуватись на відродження депресивних регіонів та їх економічне зростання, зокрема через міжрегіональну кооперацію.

Діяльність АРР в Україні характеризується певними проблемами, основною з яких ми вважаємо те, що вони не сприймаються органами державної влади і місцевого самоврядування як повноправні партнери у сфері МЕР. Через це АРР не можуть на практиці реалізувати функцію забезпечення прозорості соціально-економічної політики місцевої та регіональної влади. Потенціал АРР у цій сфері залишається нереалізованим.

Можна зробити висновок щодо доцільності подальшого надання на законодавчому рівні більшої господарської самостійності органам влади регіонів, місцевому самоврядуванню та їхнім суб'єктам господарювання за одночасного просування економічних реформ у цілому в Україні, ефективному державному регулюванні економічних і політичних процесів в областях. Для цього більша частина управлінських функцій має перейти до місцевих органів влади. Це є перспективним напрямом для подальших наукових досліджень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Балацкий Е.В. Агентства регионального развития и их особенности: международный опыт / Е.В. Балацкий [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kapital-rus.ru/articles/article/204710>.
2. Блейкли Е.Дж. Планирование местного экономического развития: теория и практика / Е.Д. Блейкли ; пер. з англ. А. Кам'янець ; 2-е вид. – Л. : Літопис, 2002. – 414 с.
3. Борода М. Місцевий розвиток, орієнтований на громаду: умови та перешкоди / М. Борода, О. Татаревський, І. Шевляков – К. : Оптима, 2011. – 57 с.
4. Гнатенко А.І. Зарубіжний досвід державного регулювання розвитку регіонів країн центральної та східної Європи / А.І. Гнатенко // Теорія та практика державного управління. – 2012. – Вип. 4(39). – С. 24–28.
5. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : [монографія] / З.С. Варналій, В.Є. Воротін, В.С. Куйбіда [та ін.] ; за заг. ред. З.С. Варналія. – К. : НІСД, 2007. – 768 с.
6. Еволюція місцевого економічного розвитку в Канаді – аналіз концепція, практичні рішення та кращі практики / Проект «місцевий економічний розвиток міст України (проект МЕРМ)». – 2012. – 50 с.
7. Журавель В.В. Зарубіжний досвід фінансового регулювання розвитку регіону / В.В. Журавель // Вісник Харківського національного ун-ту ім. В.М. Каразіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/4534/2/Zgyravel.pdf>.
8. Институциональные меры реализации стратегии регионального развития: обзор международного опыта [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ecsocman.hse.ru/data/947/946/1223/259-277.pdf>.
9. Кушнір М. Щодо забезпечення дієвості агенцій та фондів регіонального розвитку у реалізації потенціалу розвитку регіонів України : Аналітична записка / М. Кушнір, І. Валюшко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/710>.
10. Лендьел М. Нові механізми регіонального розвитку в Європі / М. Лендьел // Регіональні студії. Випуск 1. – С. 18–28.
11. Основи регіонального управління в Україні / В.М. Вакуленко, М.К. Орлатий, В.С. Куйбіда [та ін.] ; за заг. ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2012. – 576 с.
12. Регіональна політика в країнах Європи: Уроки для України / С. Максименко, Є. Кіш, М. Лендьел, І. Студенников ; за ред. С. Максименка. – К. : Логос, 2000. – 171 с.
13. Скібіцька Л.І. Регіональний аспект антикризового регулювання економічних та соціальних питань / Л.І. Скібіцька, О.М. Скібіцький // Теорія та практика менеджменту : мат. міжнар. наук.-практ. конф. (19 травня 2016 р.) / відп. ред. проф. Л.М. Черчик. – Луцьк : СНУ ім. Л. Українки, 2016. – С. 370–371.
14. Сментина Н.В. Регулювання діяльності агенцій регіонального розвитку як інституційних посередників реалізації стратегій соціально-економічного розвитку територій / Н.В. Сментина // Економічний простір. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2013. – № 74. – С. 151–162.
15. Стимулювання економічного зростання на місцевому рівні : аналітична доповідь / С.О. Біла, О.В. Шевченко, М.О. Кушнір, В.І. Жук [та ін.]. – К. : НІСД, 2013. – 54 с.
16. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості : збірник матеріалів «круглого столу» / За ред. С.О. Білої. – К. : НІСД, 2011. – 88 с.
17. Татт Б. Регіональний економічний розвиток / Б. Татт, Г. Пат, О.П. Крайник ; за заг. ред. О.П. Крайник. – Львів : Ліга-Прес, 2003. – 280 с.
18. Чужиков В. Модернізація регіональної політики в ЄС / В. Чужиков // Економіка України. – 2008. – № 3. – С. 51–58.
19. Local Economic Development. Developing and Implementing Local Economic Development Strategies and Action Plans / World Bank. – Washington, D. C., 2003.
20. Trousdale, William. Strategic Planning for Local Economic Development. The Manual. Vol. I: Concepts & Process / UNHabitat and Ecoplan International Inc., 2003.